

Újrastruktúrált alapanyag

Az ipari nemezmaradék másodlagos élete

Temesi Apol

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Kulcsszavak: Nemez

„Az ember által alkotott hagyományt szüntelenül újra kell értékelni, ragaszkodni kell hozzá, vagy feladni, de alapvető, közös szükségletek alapján, nem pedig olyan téveszmékre támaszkodva, amelyek csak arra alkalmasak, hogy palástolják a társadalmi felelősség kérdését. Értelmi képességeink, szenvedélyeink és energiáink összpontosításával viszszerterhetjük a feledésbe merült alapelemeket. Nemzedékünk nem térhet ki a feladat elől, hogy újra megvizsgálja az egészséges élet elemeit, mert csak ezeknek a mértékként való használatával tisztázhatjuk a viszonyunkat, amelyek között élünk.”

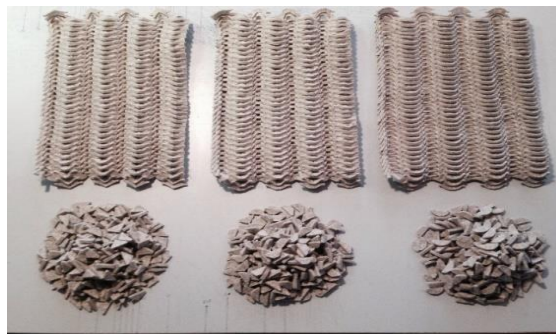
(Moholy-Nagy László: Látás mozgásban)

A mai pazarló tárgyi kultúránkból fakadó problémára adható válaszok, amelyek az alapanyagok felelős felhasználására hívják fel a figyelmet, párhuzamba állíthatók a Bauhaus iskolában megfogalmazott szemléletekkel. Moholy-Nagy László és Josef Albers különös hangsúlyt fektettek az alapanyagok mélyreható vizsgálatára, a kísérletezés során elsajátítható anyagismeret megszerzésére, valamint az alapanyag megfelelő funkciójának megtalálására.¹ Újszerű alapanyag megközelítés jelenik meg a kortárs dizájn területein is, radikális alapanyag megközelítési kísérletekben és tanulmányokban. Az új nyersanyagok felkutatása és az eddigiekről alkotott elképzeléseink felülírása ki nem használt lehetőség a dizájn területén.

Az ipari maradékok másodlagos életének kutatása során az alapanyaghoz való viszonyunk elfogulatlansága, prekonceptió nélkülsége mutatkozik elérendő célnak; az alapanyagok megfelelő funkciójának felkutatása pedig maga a tervezési feladat. Ehhez elengedhetetlen az anyag megdolgozásával töltött idő, amely képes annak új karakterét és tulajdonságait megmutatni, ezáltal a felhasználási területek lehetőségeit is bővíteni tudja.

A témában végzett kutatásom és munkáim során konkrét célként tűztem ki egy hazai alapanyagot előállító gyár ipari maradékának jelenlétére adható releváns válasz lehetőségeinek feltárását. 2015-ben kerestem fel a Kőszegen található nemezgyárat², ahol a gyártás során lehulló anyagszélek jelenléte okozta a legnagyobb hulladékfelhasználási problémát. Ennek elszállíttatása igen költséges, lebomlása lassú. A valódi kérdés, azt gondolom, sokkal inkább abban rejlik, hogy egy kiváló minőségű alapanyagnak miért az eltüntetésébe fektetünk energiát, amikor a problémát pusztán az okozza, hogy az eredetileg kitalált funkciót nem tudja betölteni. Miért ne keressünk inkább új funkciót, vagy helyeznénk más kontextusba?

Első kísérleteim során, olyan megoldásokat kutattam az ipari maradékok feldolgozására, ahol a megmunkálással és az alapanyag újrastruktúrázásával már meglévő kedvező tulajdonságai megmaradnak és újabbakkal egészülhetnek ki, ezáltal felhasználási területei is

1. kép. LAMBSKIN ABC három fűzött mintavariációs paneljei

2. kép. LAMBSKIN ABC fűzött és szövött paneljei

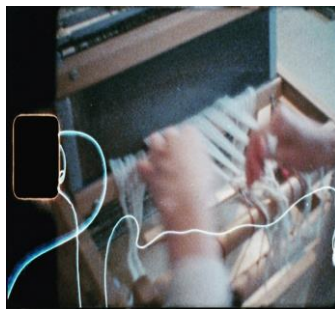
bővíthetnek. A lehulló oldalszélekre tervezett szalagminták összefűzésével méhsejtes struktúra alakul ki az addig sík felületből. A gyapjúnemez eddig ismert jó tulajdonságai, a hang és hőszigetelő lehetőségei, az eddig ki nem használt ipari maradékokban még kedvezőbb értékeket mutatnak, így ismét értékes alapanyagként tekinthetünk rá.

LAMBSKIN ABC munkámban nem csak további formai kísérleteket, hanem a téma iránti felkelthető érzékenység lehetőségeit is vizsgáltam. A sorozat paneljeihez három mintavariációs szalagmintát terveztem, amiket azonos darabszámban dolgoztam fel a fűzött, plasztikus felületekben (1. kép). A mintaszalagokból kihulló kisebb elemeket a három variációnak megfelelően (háromszög, trapéz és félkör darabjait) használtam fel maradéktalanul a fűzött felületeket kiegészítő strukturált felületek szövése során.

Az A, B és C elemekből készült szövetek felületén a kis geometrikus darabok mindhárom esetben indirekt

¹ Vö.: Magdalena Droste: Bauhaus 1919-1933, Vince Kiadó, Budapest, 2003. 141.old.

² Itt nemez van – A Multifelt Factory honlapja, <http://www.multifelt.com/>

3.–6. kép. Super 8-as analóg felvétel

módon betűt formálnak magukból. A szövet lánc- és vetülékfonalaiban megjelenő rozsdaszínek a betű alapvető karakterének legjellemzőbb irányát kívánják megerősíteni.³ (2. kép.)

A hat darab 30×40 centiméteres fűzött és szövött panel elkészítése során készült fotók a munkafázisok, eszközök és gépek bemutatásával a befogadónak a szakmáról alkotott képe is árnyalódhat, valamint az anyagszerűség ábrázolásával az alapanyagokról alkotott nagyvonalú elképzelései is finomodhatnak. Az ehhez választott fotós és filmes eszközök maguk is időt és elmélyedést igényelnek, ezzel is kontrasztban állnak a tömegtermelés magától érthetőségével. A folyamat egészének dokumentálásához Super 8-as kamerát használtunk, az analóg mozgókép makrofelvételei segítségével az alapanyag szinte tapintható közelségben jelenik meg. A felvételek középpontjában az ipari nemez és az azt megmunkáló emberi kéz áll. A munka során rögzített zörejekből összeállított atmoszféra szintén az ipari nemezt és az eszközt használó embert tartja a fókuszban. (3.–6. kép.)

Moholy-Nagy László hitt abban, hogy a tárgyformálás révén hatással lehet a társadalomra, és hogy a modern technika összhangba hozható a művészettel és ilyen formán a gazdasággal is.

A nyersanyag-felhasználásunkról szóló kérdésekben az állandó növekedés eszméje magában hordozza azt a veszélyforrást, hogy a profitorientáltság motivációja mentén a nem mérhető értékek elvesznek.⁴ A korlátlan növekedés eszméje gazdaságilag azoknak kedvez, akik a munka értékteremtő szemléletét figyelmen kívül hagyják.⁵

Az általam választott fejlesztési irány az anyag megmunkálásában rejlő értékekre fókuszál, ahol elengedhetetlen az alapanyagra fordított idő és figyelem, valamint összetettebb megoldásokat kínál.

Irodalomjegyzék

Droste, Magdalena: Bauhaus 1919-1933, Vince Kiadó, Budapest, 2003.

Ferenc pápa: Laudato Si' kezdetű Enciklikája közös otthonunk gondozásáról, Szent István Társulat, Budapest, 2015.

Moholy-Nagy László: Festészet Fényképészt Film, Corvina kiadó, Budapest, 1978.

Kuslits Béla: Teremtésvédelem, Katolikus társadalmi tanítás, Faludi Ferenc Akadémia, Budapest, 2017.

Schumacher, Ernst: Small is Beautiful.

https://www.academia.edu/731030/A_kicsi_sz%C3%A9p_Hungarian_translation_of_Ernst_Schumachers_Small_is_Beautiful (2018.01.20)

https://www.academia.edu/731030/A_kicsi_sz%C3%A9p_Hungarian_translation_of_Ernst_Schumachers_Small_is_Beautiful (2018.01.20)

³ V.ö.: Magdalena DROSTE Bauhaus 1919-1933, Vince Kiadó, Budapest, 2003. 109.o

⁴ V.ö.: Ferenc pápa: Laudato Si' kezdetű Enciklikája közös otthonunk gondozásáról, Szent István Társulat, Budapest, 2015. 64.old.

⁵ V.ö.: Ernst Schumacher: Small is Beautiful. https://www.academia.edu/731030/A_kicsi_sz%C3%A9p_Hungarian_translation_of_Ernst_Schumachers_Small_is_Beautiful (2018.01.15)